

Plan för tillsynsvägledning för åren 2010 – 2012

Sundbyberg, januari 2010
Utgivare: Kemikalieinspektionen©
Beställningsadress: CM-Gruppen, Box 11063, 161 11 Bromma
Tel: 08-5059 33 35, fax 08-5059 33 99, e-post: kemi@cm.se

Rapporten finns endast som nedladdningsbar pdf på www.kemi.se

Förord

Att skapa förutsättningar för en likvärdig och effektiv lokal och regional kemikalietillsyn som bidrar till att säkerställa lagstiftningens avsikter är det övergripande syftet med Kemikalieinspektionens flerårsplan för tillsynsvägledning. Planen ska tydliggöra vilken tillsynsvägledning Kemikalieinspektionen tänker bedriva inom de närmaste åren och underlätta för kommuner, länsstyrelser och andra i deras planering.

Senast den 31 januari 2010 ska Kemikalieinspektionen presentera en plan för tillsynsvägledning som ska omfatta åren 2010 till och med 2012, enligt regeringens regleringsbrev för 2009.

De aktiviteter som finns med i planen har valts utifrån de behov som kommuner och länsstyrelser har uttryckt och utifrån vad Kemikalieinspektionen bedömer kommer att behövas inom de närmaste åren. I planen beaktar Kemikalieinspektionen Tillsyns- och föreskriftrådets beskrivning av de fem egenskaper som karakteriserar god tillsynsvägledning; att tillsynsvägledningen ska vara planerad, koordinerad, tydlig, kommunikativ och tillgänglig.

Planen för tillsynsvägledning har sammanställts av Karin Alkell på Kemikalieinspektionen. Anna Elzvik, Klas Lundgren och Susanna Norrthon Risberg har också medverkat i arbetet. Kemikalieinspektionen har i samband med kurser och via seminarie- och e-postenkäter frågat kommuner och länsstyrelser om deras behov av tillsynsvägledning. Deras önskemål och synpunkter har beaktats i planen. Följande myndigheter och organisationer har getts möjlighet att lämna synpunkter på planen: samtliga länsstyrelser, Sveriges kommuner och landsting, Arbetsmiljöverket, Jordbruksverket, Konsumentverket, Livsmedelsverket, Läkemedelsverket, Naturvårdsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Socialstyrelsen .

Planen har beslutats av Kemikalieinspektionens generaldirektör, Ethel Forsberg. Det här är Kemikalieinspektionens första flerårsplan för tillsynsvägledning.

Kemikalieinspektionen tackar alla som har lämnat synpunkter och önskemål under arbetet med denna plan.

Sundbyberg i januari 2010

Kemikalieinspektionen

Hör gärna av er till Avdelningen Tillsyn på Kemikalieinspektionen om ni har några synpunkter, förslag, idéer etcetera som rör Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning.

Kontaktpersoner:

Karin Alkell
Avdelningen Tillsyn
08-519 41 126
karin.alkell@kemi.se

Agneta Westerberg
Avdelningen Tillsyn
08-519 41 264
agneta.westerberg@kemi.se

Innehåll

Inledning	4
Osäkerheter under framtagandet av planen.....	4
Uppdateringar av planen.....	4
Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning	5
Tyngdpunkten i vägledningen; samordning, stöd och råd.....	5
Kommunerna största målgruppen.....	6
Prioriteringar för åren 2010 – 2012	6
Plan för tillsynsvägledning 2010-2012	7

Inledning

Behovet av tillsynsvägledning hos kommuner och länsstyrelser på Kemikalieinspektionens område är stort och kommer med största sannolikhet att öka under kommande år. Det beror bland annat på att nya stora EG-regelverk såsom Reach ¹ och klassificeringsförordningen, CLP ², börjar tillämpas samt att ansvaret för tillsynen över dessa regelverk kommer att fördelas mellan tillsynsmyndigheterna.

Det är ofta svårt för kommuninspektörerna att hinna sätta sig in i speciallagstiftningar på kemikalieområdet eftersom de har ett brett arbetsfält med tillsynsuppgifter inom skiftande regelområden. Därför är det viktigt att underlätta för inspektörerna så att de kan utföra operativ tillsyn genom att till exempel erbjuda väl avgränsade samverkansprojekt med konkret vägledning i form av bland annat utbildning, checklistor och tillsynshandledningar.

I arbetet med denna plan har samtliga kommuner och länsstyrelser getts möjlighet att komma med önskemål om och synpunkter på vilket behov av tillsynsvägledning de har.

Kommunernas och länsstyrelsernas önskemål stämmer väl överens med de behov av tillsynsvägledning som Kemikalieinspektionen ser finns de närmsta åren och det sätt tillsynsvägledningen sker på idag. När det gäller regelområden lyfter myndigheterna framförallt fram behovet av att få tillsynsvägledning om Reach, CLP och vilken konkret tillsyn de ska utöva. Önskemål är att tillsynsvägledningen består av en blandning av nationella tillsynsprojekt, seminarier, skriftligt material, vägledning via webben med mera. I utformningen av planen tar Kemikalieinspektionen hänsyn till de här önskemålen.

Osäkerheter under framtagandet av planen

En rad osäkerheter har funnits under arbetet med planen. Det gäller till exempel vilket framtida tillsynsansvar som kommuner och länsstyrelser kommer att ha på kemikalieområdet och vilket vägledningsansvar för tillsyn som Kemikalieinspektionen respektive länsstyrelserna får. Därför är det svårt att planera den framtida tillsynsvägledningen och planen är därför inte så tydlig som Kemikalieinspektionen önskar. Tidigast under våren 2010 förväntas Miljödepartementet presentera en proposition med förslag på hur ansvaret för kemikalietillsynen ska fördelas. Grunden till förslagen är den så kallade Reach-utredningen som presenterade sitt slutbetänkande i rapporten ”Kemikalietillsyn – organisation och finansiering”, SOU 2008:73.

Uppdateringar av planen

Planen kommer varje år att ses över och revideras. Tidpunkten för den första uppdateringen beror på när beslut om ny tillsynsorganisation på kemikalieområdet fattas.

Tillsynsvägledningen kommer att utformas beroende på vad beslutet blir. Målsättningen är att planen ska revideras under 2010 samt till våren/sommaren 2011. För varje år kommer planen att bli mer detaljerad. Kemikalieinspektionen avser att fortlöpande ge kommunerna och länsstyrelserna möjlighet att komma med önskemål och synpunkter på tillsynsvägledningen.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)

² Europaparlamentets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP)

Det kommer som tidigare att ske i samband med kurser, seminarier och konferenser i dialog och via enkäter samt i samband med nationella tillsynsprojekt. Förfrågan via e-post kommer att ske åtminstone inför framtagandet av en ny treårsplan.

Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning

Kemikalieinspektionen tillsynsvägleder främst i frågor som rör utsläppande på marknaden av kemiska produkter. Det handlar till exempel om hur man bedömer märkningen på förpackningen till en kemisk produkt, om reglerna om barnskyddande förslutning eller kännbar varningsmärkning följs, om säkerhetsdatablad uppfyller reglerna eller om en produkt bör betraktas som ett bekämpningsmedel. De allra flesta regler som tillsynsvägledningen omfattar är EG-förordningar som är direkt verkande i Sverige eller regler som härstammar från EG-direktiv och har införlivats i svensk lagstiftning. Få regler på Kemikalieinspektionens område är av svenskt ursprung. Kemikalieinspektionens resurser för tillsynsvägledning har de senaste åren omfattat cirka två personår per år. Det är främst de handläggare på Kemikalieinspektionen som arbetar med operativ tillsyn som ansvarar för tillsynsvägledningen.

Tyngdpunkten i vägledningen; samordning, stöd och råd

Tyngdpunkten i Kemikalieinspektionens vägledning ligger på samordning, bland annat i form av nationella tillsynsprojekt, där samverkan med kommunerna sker samt på stöd och råd. Kemikalieinspektionen ger skriftligen stöd och råd via bland annat Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se och olika trycksaker samt muntligen, till exempel vid utbildningar, seminarier och när Kemikalieinspektionen erbjuder kommuninspektörer och handläggare på länsstyrelserna att följa med på tillsynsbesök. Kemikalieinspektionen ger sedan många år även en fortbildning för yrkesverksamma miljö- och hälsoskyddsinspektörer, i samarbete med Umeå Universitet. Kursen omfattar 7,5 högskolepoäng. Innehållet utvecklas från år till år i takt med att regelverken förändras.

De nationella tillsynsprojekt som hittills bedrivits har haft återverkningar ända upp i toppen på leverantörskedjan. I projekten har kommunerna haft tillsyn av kemiska produkter hos återförsäljare, där de har sett till att felaktiga produkter inte säljs i butikerna och återrapporterat till Kemikalieinspektionen. Därefter har Kemikalieinspektionen inspekterat leverantörerna av produkterna och kontrollerat att tillverkare och företag som för in produkter till Sverige inte släpper ut dem på marknaden i strid med regelverket. Tillsynsvägledningen har bland annat bestått av utbildning på upptaktsdagar, tillsynshandledning och checklistor samt frågor och svar på särskild projekthemsida. Kommunernas inspektörer har även haft täta kontakter med inspektörer på Kemikalieinspektionen via telefon och e-post.

Kemikalieinspektionen ser framöver ett ökat behov av att samverka med andra myndigheter med angränsande ansvarsområden i tillsynsvägledningen. Om beslut om fördelning av tillsynsansvar fattas i enlighet med Reachutredningens förslag, så gäller det bl.a. de fyra länsstyrelser som föreslås få ett utökat tillsynsansvar på kemikalieområdet men naturligtvis även med centrala myndigheter.

Kemikalieinspektionen måste enligt vissa EG-rättsakter rapportera in Sveriges tillsynsaktiviteter till kommissionen eller den europeiska kemikaliemyndigheten ECHA³ och behöver då få uppgifter från kommuner och länsstyrelser om den tillsyn de haft. Under flera år har rapportering till kommissionen skett på området tillsyn av växtskyddsmedel. Framöver finns rapporteringskrav även när det gäller biocider, marknadskontroll, Reach-förordningen och klassificeringsförordningen, CLP. Detta kommer att ske via enkäter.

Kemikalieinspektionen planerar att utveckla rapporteringen så att kommuner och länsstyrelser kan rapportera in sina uppgifter i webbformulär på Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se. Uppföljning och utvärdering i övrigt av kommunernas tillsyn (förutom i de nationella tillsynsprojekten) har hittills inte varit prioriterat i förhållande till satsningarna på samordning, stöd och råd. Kemikalieinspektionen vill i första hand lägga resurserna på det senare.

De utvärderingar som deltagare får göra i samband med kurser, seminarier och nationella tillsynsprojekt sammanställs och erfarenheterna och omdömena används för att utveckla tillsynsvägledningen ytterligare. I planen finns dessa med under rubriken ”Uppföljning & utvärdering”. Dessa begrepp används alltså i en vidare betydelse i denna plan jämfört med i tillsynsförordningen⁴ där de avser uppföljning och utvärdering av *operativ* tillsyn.

Kommunerna största målgruppen

Kemikalieinspektionen har egen operativ tillsyn som myndigheten delar med kommunerna. Kommunerna är också den största målgruppen för Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning och ambitionen är att i första hand vända sig direkt till dem med tillsynsvägledningen. Målet är att vägledningen ska vara så konkret som möjligt. Kemikalieinspektionen försöker i största möjliga mån att ta med sig erfarenheter från den egna operativa tillsynen in i utformningen av vägledningen. En stor del av tillsynsvägledningen riktar sig också till länsstyrelserna.

Prioriteringar för åren 2010 – 2012

Bland formerna för tillsynsvägledning väljer Kemikalieinspektionen att prioritera nationella tillsynsprojekt, skriftlig information via webben samt muntlig information vid seminarier och utbildningsdagar. Kemikalieinspektionen anser att det är det mest effektiva sättet att tillsynsvägleda på och det stämmer också överrens med de önskemål som kommuner och länsstyrelser har uttryckt.

De regelområden som Kemikalieinspektionen prioriterar i tillsynsvägledningen under kommande år är de två stora, nya, EG-förordningarna Reach och klassificeringsförordningen, CLP (klassificering, märkning och förpackning av kemikalier). Även målgrupperna för Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning lyfter fram behov av tillsynsvägledning inom dessa områden och då särskilt vilka konkreta tillsynsuppgifter kommunerna respektive länsstyrelserna kommer att få, då detta beslutats av riksdagen.

³ European Chemicals Agency

⁴ Förordning (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken

Plan för tillsynsvägledning 2010-2012

Skriftligt stöd & råd		
Form/aktivitet	Område/innehåll	År (2010/2011/2012)
Information på Kemi:s webbplats www.kemi.se - ingången för inspektörer	<ul style="list-style-type: none"> • Omarbeta när ny tillsynsorganisation beslutats. • Bekämpningsmedelstillsyn. • Publicera vägledningsmaterial från nationella tillsynsprojektens projekthemsidor. • Löpande uppdatering, bl.a. gällande Reach⁵ och CLP⁶. • Tillsynshandledning & faktablad publiceras också här. 	2010 2010 2010/ 2011 2010-2012
Tillsynshandledning inkl. checklistor, mallar	<ul style="list-style-type: none"> • Bekämpningsmedelstillsyn i detaljhandeln (ny). • Kemikalietillsyn i detaljhandeln (kontroll av märkning med mera) (ny). • Kommunernas och länsstyrelsernas tillsyn över Reach och CLP (ny). • Löpande uppdatering av befintliga tillsynshandledning (Träskydd, Tillstånd särskilt farliga produkter med mera). • Material som tas fram i samband med nationella tillsynsprojekt. 	2010 2010 2011/2012 2010/2011/2012 2011/2012
Faktablad – information om regelområden	<ul style="list-style-type: none"> • Växtskyddsmedel (ny) • Biologiska bekämpningsmedel (ny) • Tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemikalier (ny) 	2010 2010 2011

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)

⁶ Europaparlamentets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP)

	<ul style="list-style-type: none"> • Löpande uppdatering av befintliga faktablad 	2010/2011/2012
Övrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Uppdatera broschyren "Kemiska produkter i butiker" gällande CLP bl.a. • Kortfattad Lathund – var man hittar regler för olika tillsynsområden, t.ex. märkning, säkerhetsdatablad, överlåtelsestillstånd (ny) 	2011 2010
Nyhetsbrev via e-post	<ul style="list-style-type: none"> • Möjlighet att prenumerera på nyheter och information från Kemikalieinspektionen. Hur ofta brevet skickas beror på ämnesval och på vad som publiceras på www.kemi.se. Den som vill prenumerera på nyhetsbrevet går själv in på Keml:s webbplats www.kemi.se/prenumerera och skriver in sin e-postadress. 	Löpande
Stötta i regionala projekt, till exempel miljösamverkan	<ul style="list-style-type: none"> • Stödet kan till exempel bestå i att Keml utser en kontaktperson som kan svara på frågor, medverkar med idéer inför projektet, medverkar vid utbildningar eller lämnar synpunkter på skrivet material. Vid varje förfrågan görs en bedömning av om resurser finns att tillgå. 	Vid förfrågan
Svara på e-postfrågor	<ul style="list-style-type: none"> • På inspektörsingången finns en särskild e-postadress till en "inspektörsbrevlåda" (inspektor@kemi.se). 	Löpande

Muntligt stöd & råd

Form/aktivitet	Område/innehåll	År (2010, 2011, 2012)
Universitetskurs 7,5 högskolepoäng	<ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn kemiska produkter. Fortbildning för yrkesverksamma miljö- och hälsoskyddsinspektörer i samarbete med Umeå Universitet. Omarbetas utifrån beslut om ny tillsynsorganisation, Reach och CLP. 	2010 (vår) 2011 (höst)
Seminarier/ föreläsningar	<ul style="list-style-type: none"> • Om tillsynsorganisation/ ansvar när det är beslutat av riksdagen. • Om praktisk tillämpning av Reach och CLP • Vid förfrågan från till exempel. miljösamverkansprojekt, universitet och högskola, kommuner, med flera. • I samband med nationella tillsynsprojekt som KemI ordnar 	Eventuellt 2010 (höst) 2011/2012 Vid förfrågan 2011 (vår) 2012 (höst)
Länsstyrelsekonferens	<ul style="list-style-type: none"> • Handläggartreff, 1 – 2 dagar. 	2010/ 2011/ 2012
Medföljare på Kemikalieinspektionens tillsynsbesök	<ul style="list-style-type: none"> • Handläggare på kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter erbjuds att följa med på KemI:s inspektioner 	Löpande i samband med vissa av KemI:s projekt
Telefonfrågor	<ul style="list-style-type: none"> • Till exempel vägledning i frågor som rör tolkning av olika regler om kemikalier 	Löpande

Samordning		
Form/aktivitet	Område/innehåll	År (2010, 2011, 2012)
Nationella tillsynsprojekt	<ul style="list-style-type: none"> Med kommuner/ länsstyrelser. Ambitionen är att ge besked om inriktning våren 2010 för 2011 års projekt. Kan påverkas av riksdagens beslut om fördelning av tillsynsansvar. 	2011 (vår) 2012 (höst)
Utforma tillsynsvägledningspaket - kemikalietillsyn	<ul style="list-style-type: none"> För de länsstyrelser som eventuellt får utökat tillsynsansvar i ny tillsynsorganisation efter beslut av riksdagen⁷. Samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Arbetsmiljöverket. 	2011
Samverkan med Naturvårdsverket	<ul style="list-style-type: none"> Samverkan i frågor som rör områdena miljöbalken, Reach och vattenförvaltning gemensamt. Identifiera vilka områden som Naturvårdsverket och KemI kan samverka om i tillsynsvägledningen 	2010/ 2011/2012
Samverkan med Göteborg, Malmö, och Stockholms miljöförvaltning	<ul style="list-style-type: none"> Samverkan i tillsyn av textilier 	2010

⁷ I utredningen "Kemikalietillsyn – organisation och finansiering" (SOU 2008:73) föreslogs att länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Västerbottens och Skånes län ska få ett större ansvar för tillsynen av företag som släpper ut kemiska produkter på marknaden.

Uppföljning & utvärdering

Form/aktivitet	Område/innehåll	År (2010, 2011, 2012)
<p>Rapport från kommuner och länsstyrelser</p>	<p>Enkäter till tillsynsmyndigheterna (webb). EG-förordningar kräver att KemI samlar ihop data och rapporterar landets tillsyn på dessa områden till kommissionen eller till den europeiska kemikaliemyndigheten ECHA. Ta fram checklistor för hur enkäterna ska fyllas i.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tillsyn av växtskyddsmedel • Marknadskontroll • Tillsyn över Reach • Tillsyn över CLP • Tillsyn över VOC -produkter • Tillsyn av biocider 	<p>2010(vår)/2011/2012 2010(höst)/2011/2012 2010 (vår) 2011 (höst) 2011 (vår) 2012 (vår)</p>
<p>Utvärderingar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deltagare i nationella tillsynsprojekt och på kurser/ seminarier ges möjlighet att lämna utvärderingar • Undersökning av hur Kemikalieinspektionens tillsynsvägledning uppfattas 	<p>Löpande</p> <p>2010</p>

www.kemi.se

**Kemikalieinspektionen, Box 2, 172 13 Sundbyberg. Besöksadress: Esplanaden 3A
Tel: 08-519 41 100, Fax: 08-735 76 98, E-post: kemi@kemi.se**